1. ΥΠΟΚΛΟΠΕΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ

Μέσο: . . . . . .ΤΑ ΝΕΑ
Ημ. Έκδοσης: . . .25/11/2022 Ημ. Αποδελτίωσης: . . .25/11/2022
Σελίδα: 43

Innews ΑΕ - Αποδελτίωση Τύπου - http://www.innews.gr

Υποκλοπές και έλεγχος

ΓΝΩΜΗ

ΤΟΥ δρος ΜΙΧΑΛΗ ΚΡΗΤΙΚΟΥ

Πρόσφατα τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση το νομοσχέδιο για τις παρακολουθήσεις. Μια πρώτη παρατήρηση αφορά τον ίδιο τον χρόνο διαβούλευσης: για ένα τόσο σημαντικό νομοθέτημα ο χρόνος των 7 σχεδόν ημερών κρίνεται ως ανεπαρκής τουλάχιστον για τα ευρωπαϊκά δεδομένα όπου η διαβούλευση διαρκεί πολλές φορές από 5 μέχρι και 12 εβδομάδες όπως στην περίπτωση της Σουηδίας. Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, σε παρόμοιες νομοθετικές πρωτοβουλίες, το σύνολο των άμεσα ενδιαφερομένων καλείται μάλιστα ξεχωριστά για να καταθέσει τις απόψεις του μέσω ειδικών διαδικασιών. Μια δεύτερη παρατήρηση αφορά τον χρόνο εισαγωγής (timing) ενός τέτοιου νομοσχεδίου: αυτή τη στιγμή, σε επίπεδο ΕΕ, είναι υπό διαπραγμάτευση 2 κρίσιμα νομοσχέδια, το πρώτο για την κυβερνοαντοχή (Cyberesilience Act) και το δεύτερο για τη χρήση συστημάτων τεχνητής νοημοσύνης (AI Act) τα οποία και θα δημιουργήσουν νέες νομικές υποχρεώσεις για τα κράτη-μέλη. Μόλις την προηγουμένη εβδομάδα υιοθετήθηκε η αναθεωρημένη Οδηγία για την ασφάλεια των πληροφοριακών συστημάτων (NIS2) που αναμένεται να αλλάξει δραστικά το τοπίο της κυβερνοασφαλειας ενώ άμεσα επίκειται να δημοσιευθεί και το πόρισμα της Επιτροπής PEGA το οποίο θα πυροδοτήσει νέες νομοθετικές πρωτοβουλίες εκ μέρους της ΕΕ.

Σε σχέση με την ουσία του νομοσχεδίου παρατηρείται η απόπειρα νομιμοποίησης της κρατικής χρήσης κατασκοπευτικών λογισμικών, γεγονός που κατ' αρχάς φαίνεται ότι αντιβαίνει στην ίδια την εν Ευρώπη κυοφορούμενη ιδέα απαγόρευσής τους. Ταυτόχρονα, το τι αποτελεί παράνομο λογισμικό εξαρτάται πλέον από την ένταξή του σε κατάλογο που συντάσσεται αποκλειστικά από τον διοικητή της ΕΥΠ ενώ η ΑΔΑΕ, ως η αρμόδια αρχή διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών, εξοβελίζεται από τέτοιου είδους αξιολογήσεις.

Η περιθωριοποίηση της τελευταίας αντιβαίνει στην πανευρωπαϊκή τάση κατηγοριοποίησης τέτοιου είδους λογισμικών από ανεξάρτητες αρχές τέτοιου είδους και της τεχνικής θωράκισης αυτών των εποπτικών αρχών με αρμοδιότητες για εις βάθος διερεύνηση καταγγελιών και απεριόριστη πρόσβαση στα αρχεία των κρατικών υπηρεσιών πληροφοριών. Σε κάποιες χώρες μάλιστα έχει θεσπιστεί ο θεσμός του Συνηγόρου των Πληροφοριών που διαθέτει εκτεταμένα δικαιώματα νομικού ελέγχου και την αρμοδιότητα να διατάξει την αναστολή ή και τον τερματισμό συγκεκριμένου τύπου κρατικής επιτήρησης ενώ στη Μεγάλη Βρετάνια ο Επίτροπος Παρακολούθησης των Επικοινωνιών προβαίνει σε διαρκείς αναφορές για σφάλματα υποκλοπής από τις υπηρεσίες πληροφοριών.

Το νομοσχέδιο θα μπορούσε να εμπνευστεί επίσης από τους αντίστοιχους νόμους σε Ολλανδία, Γαλλία και Λιθουανία που έχουν καθιερώσει την απόλυτη προστασία εκείνων των μελών υπηρεσιών πληροφοριών που θέλουν να εκφράσουν τις ανησυχίες τους για τη νομιμότητα των δραστηριοτήτων των υπηρεσιών αυτών. Καινοτόμες ιδέες θα μπορούσαν επιπλέον να αντληθούν από τα τεκταινόμενα σε αρκετά εθνικά κοινοβούλια όπου έχουν συσταθεί τεχνικές υπηρεσίες ελέγχου της ασφάλειας των κινητών τηλεφώνων και τακτικές διαδικασίες αναλυτικής λογοδοσίας όλων των κρατικών φορέων που χρησιμοποιούν συστήματα παρακολούθησης.

Με άλλα λόγια το νομοσχέδιο, στην παρούσα μορφή του, παρά τις καινοτομίες που εισάγει, δεν αντιμετωπίζει αποτελεσματικά την ανάγκη δημιουργίας ενός πλαισίου που θα δημιουργήσει τις λειτουργικές προϋποθέσεις για ουσιαστικό και ενδελεχή τεχνικό και νομικό έλεγχο των δεκάδων χιλιάδων αιτημάτων άρσης του απορρήτου που υποβάλλονται ετησίως. Χρειάζονται γενναίες αλλαγές οι οποίες όχι μόνο θα εδράζονται στη σχετική διεθνή νομοθετική και θεσμική εμπειρία αλλά θα εμφορούνται κυρίως από την ανάγκη εισαγωγής αποτελεσματικότερων θεσμικών αντίβαρων για τη δραστική και στοχευμένη αντιμετώπιση της δυστοπίας της ψηφιακής επιτήρησης.

Ο δρ Μιχάλης Κρητικός είναι ερευνητής του ΕΛΙΑΜΕΠ και επίκουρος καθηγητής σε θέματα Τεχνητής Νοημοσύνης και Ψηφιακής Μετάβασης στη Σχολή Διακυβέρνησης του Ελεύθερου Πανεπιστημίου των Βρυξελλών